

Sloboda Ron Haviv

Najprije su počele kružiti glasine. Zatim su se javili dokazi – postojali su logori, bili oni zvanični ili ne, skrivene prostorije, sale za fizičku kulturu, hale i fabrike na otvorenom, farme, škole... Nije bilo bitno o kojoj strani je bila riječ – sve su ih imale. To je bio dio rata. To je bilo očigledno za neprijateljske vojnike, a manje očigledno za civile. Stare osobe, djeca i žene često su zarobljavani iz želje da se zatvore Drugi. Najosnovnija želja bila je u potpunosti kontrolirati kretanje ljudi. Pritom je bilo nevažno da li se radi o pritvorenicima, zatvorenicima ili osobama koje je trebalo ispitati. Ovim ljudima je uskraćivana sloboda.

Trenutak kada osoba podigne ruke u znak poraza, uz pušku prislonjenu na potiljak ili glavu, stupi u prostoriju, kada on ili ona shvati da se to dešava, osjećaj gubitka kontrole je poražavajući. Jedni su završili iza rešetaka, a drugi u hambarima.

“Život, sloboda i potraga za srećom” – to je najvažniji dio Deklaracije o nezavisnosti SAD-a. Riječi s kojima sam ja odrastao, često pretpostavljajući da su to riječi koje poznaje, poštuje i koristi cijeli svijet. Međutim, iako se očekivalo da su te riječi – a posebno riječ sloboda – osnova svijeta koji sam ja poznao, njihovo stvarno značenje nikada nije bilo jasno. Šta je sloboda? Kako izgleda?

Riječi kao nezavisnost ili sloboda često se spominju u razgovoru, na njih se poziva i često se iznose kada postoji poricanje definicije. Vidjeti gubitak slobode izbliza – sveprisutan strah, želju za preživljavanjem, beskrajno čekanje na sljedeći korak i nadu u konačno oslobođenje – razorno je. Radi se o najosnovnijoj stvari bez koje ništa ne može postojati.

Ratovi se u određenom trenutku završavaju. Meci prestaju letjeti, bombe prestaju eksplodirati. To se odnosi na sve one koji su bili na ratištu. Za one koji su preživjeli uzajamno djelovanje – one koji su živjeli u stalnom stanju nesigurnosti u pogledu onoga što će se desiti sljedeće, pri čemu je njihova egzistencija bila u tuđim rukama – ne postoji mogućnost potpunog prihvaćanja i kretanja dalje.

Rat nas podsjeća koliko smo i sami fragilni i u kojoj mjeri ideja slobode može biti privremena za sve nas.

— Ron Haviv, 2020.